

Numărul 18.

Oradea-mare 2/14 maiu 1899.

Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 de an 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Luarea Constantinoplei.*

— 24 maiu 1453. —

De când intraseră în Europa și cuprinseseră pe rând Galipoli, Adrianopole și celelalte cetăți și orașe de prin pregiurul Constantinoplei, Turcii își pieroniseră ochii și se uitați într'una cu jind și cu ură la cetatea cea măreață a lui Constantin-cel-Mare.

Arabii făcuseră odinioară tot ce omul putea să facă pe timpul lor, pentru a intra într'ensă și a o stăpâni. Zidurile ei cele înalte — șese metrii grosime, nouespredece înălțime și turnuri de apărare de douedeci și cincimetrii înălțime — focul grecesc pe care-l cunoașcem și întăririle ce natura îi dedese punând-o între coline și între sinurile Bosforului, toate aceste elemente se împotriviseră cu succes contra deselor și inflăcăratelor atacuri ale Arabilor. De când întreaga peninsulă balcanică era sub genuchiul lor, Turcii nu vedeau decât Constantinopolea. Baiazet-Fulgerul o încongiurase în 1401, dar Tamerlan, îngrozitorul han al Mongolilor, îl silise să părăsească Constantino-

polea și să plece în Asia, pentru a oprî potopul cotropitor al invasiunei. La 1422 Amurat al II-lea încongiurase pentru a doua oară cetatea, dar iarăș fără folos, căci marele asalt, dat în ziua de 24 august, fusese respins de Greci, cari se luptau cu furia desperării.

Scăpa strălucita cetate pentru a doua oară, dar fu și pentru ultima oară. În curên d semiluna avea să ia locul sfintei Cruçi pe cupola cea mare a bisericeii lui Iustinian.

Într'o dimineață, fiul lui Amurat al II-lea, Mahomed al II-lea, care numai de un an urmase la tron tatălui seșu, chemă pe vizir în serai și de odată cu privirea cruntă și cu vocea tremurând de mânie, el îi dîse arătându-și fața bolnavă de neodihnă:

— Uită-te în ce stare sînt; nu pot dormi, nu pot trăi; Constantinopolea me chinue, și și noapte; dă-mi, vizire, Constantinopolea, căci altfel mor*. — Vizirul se închină până la pămînt și jură că ceatarea lui Constantin va deveni capitala prea străluciților împărați; că profetul de la Meca va fi adorat în Sfânta Sofia, în locul lui Isus Christos din Nazaret; că în zarea străvechie a Bosforului va fâlfaî stindardul cel verde al lui Mahomed.

Încongiurarea începî la 1452. Lucrări colosale de

IOSIF GHEORGHAN

Mitropolit primat al României.

* Tabele făcute la Școala Normală de Instructori din București.

asediu fură făcute pe uscat. La Adrianopole în turnătoriile împărătești un român anume Urban turnă, turnă tunurii de o mărime ne mai vechută până atunci. Unul eră monstruos, aruncă ghiulele de 1200 livre. Patru sute douăzeci de corăbii de ale Turcilor închiseră portul Bosforului. Trei sute de miș de oameni erau gata de luptă. În fruntea lor, arđend de dorința de a-și istovi setea în sângele creștinilor, se aflau inspăimântătorii Ienicerii.

În contra acestei artilerii uriașe și acestor armate nenumărate, nenorocita cetate nu avea să opună decât șase miș de luptători, pe cari îi comandă ultimul descendent al împăraților de odinioară, Constantin al XII-lea Paleologul, și trei miș de trupe italiene, comandate de bravul genovez: Giovanni Guistiniani. Turcii se aflau lângă ziduri, cetatea eră încungiurată, asalturile furioase ale lui Mahomed se repetau mai în fiecare zi și totuș Grecii nu încetau cu certele lor religioase. Fiind că împăratul, pentru a căpeta ajutorul Papei și Europei catolice, recunoscuse supremația bisericeii romane și se rugă conform ritului catolic, o ură adâncă fierbea în contra lui, și în contra partidei care-l spriginiă. Nicî în orele în cari primejdia sguduia din temelie imperiul lor, moștenitorii Verđilor și Vineților din timpul lui Iustinian, nu uitaseră patimele și intrigile lor.

Astfel de oameni cari pun interesele sfinte ale patriei mai pe jos de nemerniciile lor, nu merită să trăiască!

Încongiurarea totuș avea să țină multă vreme. Zidurile resistau. Genovezii comandați de: Giustiniani și vitejia împăratului, dau piept voiniceșce cu toate încercările și asalturile Turcilor. Mahomed își mănca mânia și începuse să-și pearđă curagiul, când o idee, fulgerând ca din senin în creierul lui, îi dete biruință și șterse imperiul Bizantin din cartea statelor creștine ale Evului Mediu.

Constantinopolea eră despărțită de cele două mahalale ale sale, Pera și Galata, cu portul numit Cornul de aur, care intră cu apele sale mai departe în oraș. Acest port eră închis cu lanțuri și, decî peste puțină eră corăbiilor turceșci de a intră într'ensul. — Mahomed ordonă să se facă un drum de scânduri peste Galata; puse de unșeră acele scânduri și scoaseră corăbiile din Bosfor pe uscat. Făcendu-le să alunice pe scândurile unse ca pe o șosea, o băgă de pe uscat în portul Cornului de aur. Într'o dimineață Grecii se pomeniră cu corăbiile turceșci în oraș în fundul portului. Asaltul general fu hotărit pe ziua de 29 maiu 1453. La ora unu după mieđu-noptii începă atacul. Fu inspăimântător. La 8 ore de dimineață o jumătate din Constantinopole eră în mânilor Turcilor, ai căror cai înotau în sânge până la piept. Giustiniani căđuse rănit de moarte. Ultimul Constatin se aruncase în mijlocul Turcilor luptându-se ca un eroi. Pe un morman de cadavre, cu spada încheștată în mână, îi fusese găsit trupul a doua zi.

La amiazi, în fruntea Ienicerilor cari se luptaseră ca niște lei, Mahomed merse la Aghia-Sofia, acum marea moschee și mulțumi lui Allah și Profetului pentru strălucita lui biruință.

Constantinopolea devine acum Stambul; capitala imperiului de Orient eră acum capitala Imperiului Otoman, Sublima-Poartă a prea măreșilor pađișahii.

G. I. IONNESCU-GION.

Ț ă r i i m e l e .

*Te caut, ca 'n vis, cum te pierđi
Departa, în vênăta zare,
Cu codrii tei pururea verđi,
Cu lunca ta plină de soare.*

*Cu glasuri de clopot adânci,
De buciume și de cavale;
Cu albe izvoare din stânci,
Cu turme mai albe pe vale.*

*Lungă șiruri de case mă-apar
Pe-o gură de plată, ca 'n poveste;
Acolo-ți un prun solitar,
Acolo căsuța mea este!*

*Căsuța uitată de mult,
Ca groapa-ți pustiului pradă;
Copil, ești me vęd și m'ascult
Sub streșina ei, prin ograda.*

*De câte ori, îng'ndurat,
Sta bunul proptit de-un părete,
Și ești, ascultându-l mirat,
Priviam la căruntele-ți plebe!*

*Și mama țesea în rězboi
Doîndu-mi vșers dulce de jale;
Măcuța, te vęd cum te 'ndoi
Strîngându-me 'n brațele tale!*

*Și tata veniă din streini;
Și 'n casă eră serbătoare,
Și 'n dealuri cu miros de pină
Și 'n valea cu miros de floare.*

*Iar mșeii ardea în frigări
Și hora prindea să se 'nșire
Cu fete, flăcăi și cântări...
Acolo erai, ferecure!*

*Acolo -- în strimtul hotar,
Sub simpl'a păstorului haînă --
Tu mult căutito nședar,
Domniă zimbitoare și 'n taînă.*

*Fugind de-a palatelor bolți,
Tu stat-ai, de farmec cuprinsă,
Sub sfânta icoană din colț
Și candelă veșnic aprinsă.*

*Și tors-ai pe prispă fuior,
Cântat-ai din fluier la turmă;
Iar ești m'am tot dus călător
Să caut în lume-a ta urmă!*

*De sete și trudă învins,
Spre tine 'ntind brațele iarăș;
Copil, noi tovarăș ne-am prins,
Să fim și la moarte tovarăș!*

GEORGE MURNU.

Sonata Kreutzer.

Lă ră înserat de-a binele. Birtul din strada universității nr. 15 eră aproape cu desevêșire gol. La una din cele 14 sau 16 mese — câte vcr fi fost — aranjate pe doue rënduri în localul lungăret, mai în fund trei tineri se trudiău să golească un clondir de vin, făcând glume și hazuri. La o masă de lângă sobă un bătrân cu aspect de „hidalgo-proletar“, tremurând îmbucă la cartofi înmuiati în zama de tocană ce avea în față-î pe o farfurioară; mai luă în furculiță și câte-o bucătică de carne — cu multă sgârcenie împărțită de birtaș, și nu făcea câtuș de puțin economie la pâne.

La o masă de lângă ușe stău doi bărbați și o femeie, cu toții de vêrstă mijlocie; ei povestesc încet, unul jucându-se cu tacâmurile, altul neteșindu-și paharul gol, pe când femeia sorbiă cafea turcească dintr'o ceșculiță.

— Mi-ar plăcé să cunosc și eũ pe dl Pestrițeanu, se adresează unul din ei (un bărbat înalt, voinic, cu barba și cu pèrul mare) către celalalt.

— A, nu poți să-ți închipuești ce om nobil e, răspunde celalalt, — care nu eră altul decât ênsuș birtașul Hopp.

— E foarte învêțat, urmează el, cel mai învêțat băiat dintre toți mușterii mei; și e un băiat așa de petrecere, — să-l vești, ce frumos cântă, mai cu samă când e bine dispus, așa când a bcut ceva.

— Nu poți tu să-l poștești odată, să petrecem împreună? Dar — numai să nu se jeneze cu noi, — întrerupse pe Hopp prietenul seũ.

— Ce are a face? Eũ sunt cu el ca un frate, ne dicem: tu. Și să vești ce băiat delicat, — și așa de bun, de nici la tatăl meũ, dacă ar trăi — Dumne-deũ să-l odihnească — nu aș ține așa de mult ca la el.

— E băiat tiner? Întră femeia în vorbă, ștergându-și buzele cu șervetel.

— E de 23 de ani, răspunde Hopp. Dar ce băiat!..

Ușa birtului se deschide, și cu gluga în cap albit de fulgi de zăpadă, întră Pestrițeanu.

— Ce mai faci mēi Neamțule? fu vorba lui dintei.

Hopp cunoscându-î vocea, sare de pe scaun, și grăbește să-l ia de mână, spunându-î:

— Tocmai despre tine vorbiam cu dumnealor, și îi arată pe tovarășii seũ de masă.

— Despre mine? întrebă el, oarecum mirat, și-și îndreaptă privirea spre masa unde stătuse „Neamțul“ cu compania sa. Acolo dă cu ochii de doue fețe zimbitoare.

— Doreanu a plecat? întrebă el, întorcându-se spre birtaș.

— Johann, se adresează pe nemțește către birtaș prietenul seũ cu barba și cu pèrul mare, roagă pe domnul să stee puțin cu noi, și „să vie o jumătate“ de vin, termină el pe românește.

— A fost domnul Doreanu, răspunde lui Pestrițeanu birtașul, dar a plecat de mult; acum sunt deja noue ciasuri, nu stă așa târziu nici odată. Dar stai puțin cu noi, urmează el, arătând spre cei de la masă. Ce te grăbești? Nevastă nu te bate, copii nu-î plâng..

— Nu pot să stău, fiind că am de lucru; aveam cu Doreanu o vorbă, și numai de-aceea am venit.

— Ve rugăm, prea stimate domnule, să nu ve supărați, ne faceți o mare plăcere, să stați puțin cu noi aci, — să bem împreună un pahar de vin, se adre-

sează lui Pestrițeanu, ridicându-se în picioare, omul cu barba și cu pèrul mare.

— Stai puțin, îl roagă și Hopp, care îl ținea de mână. Uite Hubert, se adresează birtașul omului cu barba și pèrul mare, dumnealui e domnul Pestrițeanu, cel mai intim prieten al meũ; ți-l recomand.

— Da, sunt fericit, răspunde Hubert, am auzit vorbe frumoase despre dumneavoastră. Poftiți, ve rog, și luați loc aci lângă mine.

Și Hubert începũ să-î ajute la desbrăcătul paltonului, apoi trase un scaun lângă al seũ, poftind pe Pestrițeanu să șadă.

— *Mersi*, dice acesta, ștergându-și mustățile de zăpadă și de ghiață.

— Îți recomand pe *madam Franz*, — domnul Pestrițeanu, reluă birtașul serviciul de prezentare, aședându-se și el pe un scaun.

— Soția dumneavoastră? întrebă Pestrițeanu pe Hubert, al cărui nume îl și uitase.

— ... Da, răspunde Hubert, cam a silă.

— Sunt vesel de cunoștință, dice Pestrițeanu, ridicându-se și dând mâna cu cucoana, apoi se aședă la masă. La stânga lui se aședă birtașul.

Chelnerul sosise deja cu „jumătatea“; paharele se umplu, și Hubert închină: pentru fericita cunoștință. La rugarea lui Pestrițeanu și „*madam Franz*“ ciognește cu bărbații, și gustă din vin.

— Am auzit de frumoasele dvoastre talente, începe să spună Hubert, plecându-se spre Pestrițeanu; mi-a spus Johann multe lucruri frumoase despre dumneavoastră...

— Mulțumesc, dice zimbând Pestrițeanu, Neamțul me laudă fiind că îi sunt prieten... Mēi Neamțule, se adresează el lui Hopp — silindu-se să fie glumeț — tot îți mai trag chiulul mușterii?... Să-ți faci odată frumoasa firmă: „La Neamțul-Român“?

— Ha, ha, ride Hopp, și cu el comeseni. N'am parale!

— Bea și tu mai puțin... El duce paharul la gură. Cei doi amici îl imitează dicend câte-un: „Noroc!“

— Ștregarule! glumiă Pestrițeanu, punend paharul gol pe masă.

— Eũ nu sunt ștregar; după tine umblă cocoșitele; eũ sunt însurat, și sunt bătrân...

— Nu mai dați nici eũ păs de umblat, dice Pestrițeanu, scăpătând din glas. Mi-am pus de gând să me călugăresc, urmează el, zimbând ușor.

— Tu călugăr? Ha, ha, rise cu poftă Hopp, făcend un semn de desdicere cu mâna. Atunci me fac și eũ fată mare.

— „Țal“, se auzi din fundul restaurantului.

— „Vine“, răspunde Hopp, și-și părăsește societatea.

*

Hubert, ajuns la vorbă, începe:

— Da, foarte frumos. Merg și eũ cu dta. Să mergem amēdoî la Sfântul-Munte.

Pestrițeanu îl privește cu surprindere, apoi aruncă ochii la „*madam Franz*“.

Nedumerit el se adresează lui Hubert.

— Cum? Dar cucoana?... și începe să-î pèrânzeze cu privirea pe amēdoî, făcend un gest de neînțelegere.

— Da, să vești, dragă domnule Pestrițeanu; eũ sunt curelar și am fost neamț...

— Dar cucoana?... îl întrerupse nerăbdător Pestrițeanu.

— Nu e nevasta mea. Dar sîntem foarte bine împreună și — trăim ca frații.

— Adineaorî ai spus că ți-e nevastă?

— Da, am spus așa; așa spun eu la toată lumea, dar nu-î așa, nu-î adevărat . . .

— Cum nu-î adevărat? Pentru ce spui atunci că ți-e nevastă? Sau chiar țiitoare dac'ar fi, ce-î cu asta? Iubirea consfințește totul . . .

Hubert îi pune mîna pe umăr, și domol îi dice:

— Ascultă-me te rog, te rog ascultă-me. Tocmai fiind că am foarte mare simpatie pentru dumneata, domnule Pestișteanu, am să-î spun curat, cum a devenit cu dumneaei . . .

— Eh, s'aud.

— Eu, își începe Hubert spovedania, am fost calfă în atelierul bărbatului dumneaei (și arată pe „madam Franz“) curelar, și când a murit răposatul . . .

— Dumneșeu să-l ierte, dice femeia, turnând pe jos puțin vin din pahar.

— Să-l ierte Dumneșeu, dice Hubert imitându-o, apoi urmează: Dumneaei n'a mai avut pe nimeni în lume, și eu ca bun creștin, și aproape de dumneaei, a trebuit s'o îngriesc.

— Așa e, confirmă femeia, dumnealui îmi este mai mult decât un frate bun . . .

— Și eu m'am botezat, din neamț ce am fost . . .

— Dar ce-are a face botezul, și cu relațiile dintre dumneavoastră? îl intrerupe Pestișteanu.

— Și m'am făcut ortodox, continuă Hubert, fără să ște seamă de intrerupere. Și am fost la înalt-prea-sfinția-sa . . . Uite-te, domnule Pestișteanu . . .

Ridicându-și pălăria, un păr mare, blond îi cade până pe umeri.

— Sînt „frate“, și înalt-prea-sfinția-sa ține mult la mine . . . Sara citesc psalmii cu dumneaei acasă . . .

— Dar cum ați ajuns dumneavoastră la aceasta? Amendoî oamenii tineri . . .

— Să crești dumneata, dragă domnule, că o femeie fără sprigin de bărbat, e greu să o ducă în lume, mai ales când e și sărăcia la mijloc. Și de aceea, urmând preceptele iubirei de aproapele din scriptură, m'am făcut toiag de sprigin, fără prihană, pentru dumneaei.

— Și ce aveți de gând să faceți? întrebă cam nedumerit Pestișteanu.

— Dacă pot s'o bag pe dneaei undeva la copii, desfacem prăvălia, căci merge foarte reu; și eu me duc la mănăstire!

„Iubirea deaproapele“, „sprigin fără prihană“, aceste vorbe se isbesc în sufletul lui Pestișteanu, unde stăpîniă — numai „iubirea“ . . . El se frămîntă tăcut într'o lume a gândurilor sale, când din nou glasul lui Hubert răsună profetic.

— Sînt fameni, care s'au făcut pe sine ênsuș fameni pentru împărăția cerurilor; cel care poate primi să primească . . . (Matei XIX. 12.)

*

Toți trei răsăriră tăcuți; dar din schelele idealurilor îi coboară un:

— Fire-ar al dracului de rîndaș, repetat mereu de Hopp care se întoarce la prieten.

— Al dracului de rîndaș, dice din nou Hopp, apoi să mai plătești slugă! N'a acoperit mușchiulețul, și l-au furat pisicile. Trebuie să cumpăr mîne iară . . . Afurisit . . .

— Numai de pagubă ești, dice molcom Pestișteanu, după ce Hopp și-a spus toată supărarea.

— Așa e omul bun, dice Hubert clătînd din cap.

— Mai dă o „jumătate“, Neamțule, „la botu calului“, dice Pestișteanu, enervat ridicându-se de pe scaun.

Vinul e adus, bătut, și prietenii se despart, pornind în miez de noapte spre acasă.

*

Singur pe stradă, cu capul înfundat în glugă, Pestișteanu merge încet prin zăpada ce-î scărție sub picioare, fără să simtă asprimea gerului.

„Fără prihană“, — i se repetă mereu în gând; și 'ndârjit vorbind singur dice: „Verrückte Welt!“ Apoi iar „sprigin“ și „toiag“ — aceste vorbe îi revocă viu chipul blînd al femeii, și figura de vizionar a bărbatului cu care a petrecut, care i-a tulburat gândurile o sară întregă.

Din prada gândurilor, se trezește sosit acasă. Aprinde lampa, și dintr'un raft scoate o carte. Răsfoește ce răsfoiește. Se așață la masă, și citește:

„— Ce este amorul?”

„— Amorul . . . Amorul este preferința exclusivă „ce are un bărbat sau o femeie pentru o persoană de „sex contrar . . .

„— Pentru cât timp? foarte îndelungat, viața întregă uneori.

„— În romane, da; în viață, nici odată . . .

(Leo Tolstoi.)

— Nici odată? Da, nici odată în viață . . . Atunci poate are dreptate Hubert? . . . reflectează Pestișteanu, ridicând ochii din carte, și uitându-se fix în părete.

Din părete un chip de fecioară blondă par că se desface. Chipul se mărește, se apropie; e tot mai viu. Întinde brațele spre el, îi zimbește . . .

Ochii lui se împăenjenesc . . .

Duce mîna la frunte, și clipește din ochi.

Doie lacrimi îi pică; vederea i se limpedește: recunoaște atîrnată de părete fotografia — dragostei lui dintîi . . .

S. S. SECULA.

La casa mică.

*La casa mică, albă, zimbitoare,
Cu poarta în zorele îmbrăcată,
Se află 'n geam o drăgălașe floare,
Iar în nauntru o frumoasă fată.*

*Copila a murit, dup'a ei urmă,
O lume întreagă-a plîns și a oftat;
Iar floarea de la geam, puțin în urmă,
A 'ngălbenit și ea și s'a uscat . . .*

D. TELBOR.

P e l a c .

Luntrița ușoară
Ca paserea zboară
Pe luciul lac . . .
În luntre iubirea,
Cu ea fericirea
Țes clipe pe plac . . .

O jună părechă
Cu dragoste vechiă
Plutește spre plaiu ;
Și 'n sborul lor dulce
Gândirea-î conduce
De-adreptul în raiu .

Flori, arbori, verdeată,
Plăcut îi resfață
Cu farmecul lor ;
Ei fără păsare,
Cu dragoste mare,
Trec valul spre dor . .

Frumoasa Loreley.

II

Astăzi nu mai încapă îndoială, că acest frumos basm este invenția lui Brentano. Se știe aceasta în primul rând din propriile mărturisiri ale poetului,¹ dar se poate constata în deosebiri din faptul, că folkloriștii germani n'au găsit nici un indiciu în scrutarea poeziei populare, care ar pute îndreptăți la o considerare a basmului ca fiind produs al fantasiei poporului. Din pricina aceasta bunăoară Grimm nici n'a primit pe Loreley în colecția sa de „Volkssagen“, nici în dicționarul său n'a dat vreo tălmăcire, iar în prețioasa sa carte asupra mitologiei germane nu amintește nici o ființă cu numele Loreley, dovadă că el a socotit-o de un produs al poeziei artistice.

Dar ceea ce se poate dovedi este, că dacă n'a existat basmul, a existat cuvântul Loreley,² în giurul căruia s'a format lungul șir de balade, iar concepția acestui cuvânt este de-așă, încât se poate afirma că din ea a fost interpretat caracterul oarecum mitic al acestor balade. Și cuvântul însuși e fără îndoială foarte vechi, — repetăm, cuvântul este vechi, iar nu poeziile și fondul lor.

Cuvântul Loreley are următorul înțeles etimologic.

Partea a doua a cuvântului, lei sau ley, se întrebuințază și astăzi mai ales de locuitorii de lângă Rin, în înțeles de peatră, stâncă, iar Lore-ley (așa cum întălmim cuvântul în balada lui Brentano) ar însemna stâncă unei ființe, numită Lore, iar în dialectul literar actual Lurley s'ar interpreta astfel: Lorfels, sau Lurfels. (Fels, Felsen—stâncă.)

Locuitorii de pe țărmurile Rinului dau și astăzi, și au dat în special în trecut numele Lurlei stâncilor renumite prin echo. În înțelesul de stânci cu vii răsunet întălmim cuvântul Lurlei în diferite cronică germane. Astfel în Analele-Fuldense, în scrierile lui Conrad Celtes,³ în Itinerarium-germanicum de Martin Zeiler (1632), în codicele de Kolmar din secolul al 13-lea și încă în câteva altele.⁴

În toate acestea se vorbește de Lurlei, Lorberg și Lurleberg, ca de niște dealuri mari de peatră, la poalele cărora curge Rinul, iar călătorii vin din mari depărtări, ca să consulte aceste dealuri, cari ca și niște oracule dau prin echo răspuns la întrebările ce li se fac. Așa dar după urmele cele mai vechi Lorley are înțelesul de deal răsunător.

Față de dealurile aceste poporul german a avut venerație mare, fiind că credința poporului despre echo era, că acela provine de la ființe suprafirești (elbische Wesen), pitici și cobolzi,⁵ cari își au locuința în interiorul stâncilor și de-ací răspund la glasul celor de-a-fară. În categoria acestor dealuri cade mai ales faimosul „Lurleberg“, în care, cum amintește tradiția și un

poet din veacul al 13-lea, a fost ascuns tesaurul orbitor al Niebelungilor.¹ În un astfel de deal ar fi ascuns Hagen prețiosul tesaur, după ce l-a furat de la eroul legendar Siegfried, pe care l-a ucis hoțesce; iar în tradiție tesaurul e păzit de o ceată de pitici, cari veghiază de veacuri și dau trecătorilor semn despre veghierea lor. Semnul acesta e — echoul.

Data fiind această explicare a echoului, ușor se poate găsi sensul părții prime a cuvântului Lurley.

Substantivul *lur* — ȳice Herz — se derivă de la verbul *luren*, care în limba germană, vorbită în veacurile 13 și 14, nu putea să însemneze decât: ființă elbică, ștregar, mișel, răsfățat, în înțeles de calificative pentru ființele amăgitoare, ascunse în interiorul dealurilor. (Numirea exactă a acestor ființe în limba germană este: Schalk, Droll, Wicht, alberner Mensch etc.) Femininul *lure* sau *lore* se referă la ființe feminine. De-ací folosirea de Lurlaberch și Lurlei etc. pentru numele unor dealuri, în cari se ocrotesc femeii înșelătoare.

Nu este verosimil, că Brentano a cunoscut această interpretare etimologică. În schimb înse putem lua ca sigur, că nu i-a fost străină o altă interpretare.

Lurlaberg mai are un înțeles, analog, cunoscut în tradiția germană și în tot cazul și autorului primei poezii în materia ce tratăm.

Lorberg este adecă identic cu Venusberg și Hollenberg² și din mulțimea de mituri legate de dealurile cu acest nume a rezultat probabil și îndemnul la poezia lui Brentano.

Holla, sau Frau Holle, e Venus în mitologia și tradiția germană, care e considerată ca locuind într'un deal sau stâncă, unde își atrage sufletele tuturor ființelor iubite, peste cari pe urmă stăpânește.³ Identitatea între Holla și Venus — ȳice Grimm — e perfectă, iar Venusberg e dealul în care Venus ține gospodărie, fiind o regină între pitici și unde se strecură și oamenii, dându-se la farmece și plăceri.⁴ În asemenea înțeles, probabil, va fi luat Brentano și urmașii stâncă din legenda lor.

Holla sau Venus (Holla = Holda = Die Holde = o ființă de frumseță deosebită) e un tip ce se apropie de Loreley cum e conceput în ciclul prim al poeziilor expuse. Încât pentru tipul sirenic, cum s'a popularizat prin poeziile din urmă și mai ales prin poezia lui Heine, găsim o altă asemănare, aceea cu zinele aquatice, numite în dialectul poporal vechi merwip, merfrouwe sau merminne, iar acum „Meernixe“ sau „Meerfene“, cunoscute mai ales sub numirea universală „Sirene“.

Germania e bogată în basme despre nimfe sau zine aquatice. A, Schrader e de opinia,⁴ că n'a existat nici o apă (lac sau riu), în care — după credința poporului — să nu fi locuit vre-o nimfă. Nimfele aceste erau femeii nude și frumoase, în vestminte străvezii și de culoarea verzuie a apei. Ele eșiau adeseori din apă la soare pe țărm, sau se urcau pe jgheaburi și pe vre-un arbore, unde își desfăceau pletele de aur, ca să se peptene. Se apropiau de oameni, mai ales de tinerii de cari le era drag, dar erau de o cruțime estra-

¹ Böhmer, un prietin al lui Brentano, scrie următoarele: „Dass er (adecă Brentano) die Lurlei auf keine andere Grundlage, als auf den Namen Lurlei erfunden habe, hat mir Cl. Brentano selbst gesagt“. Herz p. 218.

² Loreley, Lurley, Lurline etc. sunt diferite formațiuni, dar ca înțeles absolut identice.

³ Recte Pickel, poet humanist de la sfârșitul veacului al 15-lea. Celebru prin găsirea prețioasei „Tabula Peutingeriana“. Mort în Nürnberg. Cuvântul Lurlei ocură în scrierea sa „Amores“.

⁴ Veđi Herz, op. cit. pag. 227.

⁵ Iacob Grimm: Deutsche Mythologie. Gottingen 1854. pag. 408.

¹ „Der Niebelungehort lit in dem Lurlenberge“ . . . (Der Marner.) Grimm, ibidem, p. 933.

² Eugen Mogk: Mithologie in Grundriss der germ. Philologie. III. p. 256. — Veđi și Grimm p. 887.

³ Mitul în giurul lui „Tannhäuser“, renumit prin opera lui Wagner, a eșit din această concepție.

⁴ A, Schrader: Germanische Mythologie. Berlin. pag. 223.

ordinară, căci pe toți aceia pe cari îi farmecă prin cântec, îi răpiașu cu sine în undele apelor.

Toate basmele, în cari nimfele au rol, relevă acest caracter al crușimei lor, tratând de obicei înșelarea unui pescar tânăr îndrăgît de aceste ființe.

Independent de chestiunea de care ne ocupăm, vom aminti aci frumoasa baladă a lui Goethe „Der Fischer“, care avînd un substrat analog cu Loreley merită atenția noastră.¹

În poesia lui Goethe tipul interesant e un pescar tânăr, care șede, pescuind, pe țărmul râului. Deodată valurile apei se despică și apare capul unei femei frumoase. E nimfa, sau sirena, ocrotitoarea peștilor, care îi cântă cu voce amăgitoare astfel:

„Was lockst du meine Brut,
Mit Menschenwitz und Menschenlist
Hinauf in die Todesgluth?
Ach wüsstest du, wie's Fischlein ist
So wohligh auf dem Grund,
Du stiegst herunter wie du bist
Und würdest erst gesund...“

În felul acesta își continuă șirul cuvintelor dulci. Îi spune pescarului că și soarele și luna se coboară din când în când în mare, și se scaldă în această vecinică rouă... Inima pescarului se umple de dor și iubire la auzul acestor cuvinte și vrăjit se dă prins sirenei:

„Sein Herz wuchs ihm so sehnsuchtsvoll,
Wie bei der Liebsten Gruss.
Sie sprach zu ihm, sie sang zu ihm
Da war's um ihn geschehn:
Halb zog sie ihn, halb sank er hin
Und ward nicht mehr gesehn...“

Asfel se sfîrșește balada lui Goethe, care și ea e o admirabilă intrupare a credințelor generale despre puterea zinelor aquatice, arătând în special pe lângă crușime și sensualismul lor.

Toate aceste decii, înțelesul etimologic, credința poporului despre echo și ființe amăgitoare: ca Holla și Venus și ca zinele aquatice, se pot reconstrui din cuvîntul Loreley. Vedem că autorul, poetul Brentano, avînd oarecare cunoștință confusă despre dealul Lurberg și însemnătatea lui, a luat cuvîntul drept nume de femeie și l-a folosit ca un fel de numire eufemistă, cum de obicei se dă diferitelor ființe suprafireșci în tradiția poporului. Iar cu acest nume Brentano și ceialaltii (mai ales Heine) au popularizat un basm artistic, o figură, product al fanteziei lor, care a captivat atât de mult prin faptul că avea asemănare cu multe din credințele poporului.

Este înse un mare merit și o neîndoioasă dovadă de genialitate, când poezii isbutesc a convertisi credințele unui popor și a le da expresiune viuă fie în orî și ce formă.

„Loreley“ rămîne unul din cele mai rarî și mai frumoase casurî în direcția aceasta.

IL. CHENDI.

¹ Ar fi să ne ocupăm și de mitul Melusinei, înse aceea aparține literaturii franceze și nu celei germane, care ne interesează în acest studiu.

Dragoste și gânduri.

Cînd galești ochii tei s'apriind
De doruri ne'nțelese,
Te uiți... și e te-or fi vorbind
Acele gene dese...

Și firul pe fus încertit,
Ce-l torci tu și cu dorul
Îmă pare-un firicel vrăjit,
Ce-mă țese viitorul.

— Vicleană ești... Ți-am spus odată
A dragostei poveste,
O știi de rost... Măi ascultat
Și-ai mers fără de veste.

Și e nîl la riă te-am întîlnit,
Tu foc de mînioasă...
Și-o lună 'ntreag' a trebuit
Mânia s'o descoase...

De ce ești tu?... Me tot gîndesc
Să duci lumea 'n ispită,
Și să me faci ca să trăiesc
O lume 'nchipuită...

Clipitele și anii trec
Și tu te joci cu focul,
Cînd ești în vise me petrec
Și-mă plămuesc norocul...

Dar e nîl te-aș părăsi pe veci,
O lacrimă me-nbourece,
Și firul tors de dîle 'ntreag
O clipă mi-l destoarece...

Și-atunci cu gîndul iar me 'mpac,
C'asă e legea firii,
Cînd tu-mă ridi galeș, ești să fac
Povestea 'ndrăgostirii...

OCTAVIAN.

Alphonse Daudet. Aventurile lui Tartarin din Tarascon

Traducere din limba franceză de Lia Măgura.

(Urmare.)

Episodul al treilea.

L a l e î.

VI

În sfîrșit!

A doua zi după această aventuroasă și tragică
sară, când se deșteptă eroul nostru în zori de zi
și se asigură că prințul și chimirul cu bani plecaseră
pentru a nu se mai întoarce și când se vedu singur

la mormântul acesta alb, înșelat, furat, părăsit în mijlocul Algeriei sălbătice, cu o cămila numai cu o coacășă și cu câțiva bani în busunar ca unic sprigin, pentru întăia-dată tarasconezul se îndoi. Nu mai credea în Muntenegru, nu mai credea în prietenie, nu mai credea în glorie, nici chiar în lei. Și ca Christos la Getsemana, marele om începui să plângă amar.

Astfel, pe când ședea gânditor pe pragul mormântului cu capul în mână, cu pușca între genunchi și alături cămila care-l privia, de-odată tufișul din fața lui se desparte și Tartarin uimit vede aparând la dece pași de el un leu uriaș care înaintă cu capul sus și scoțând răgete grozave. Aceste răgete făceau să se cutremure zidurile mormântului, încărcate cu zdrențe auri; până și păpușii sfântului se cutremurau.

Numai tarasconezul nu tremurâ. „În sfârșit! strigă el sărind în sus cu pușca întinsă. Poc! poc! Se isprăvise. Leul căpătase doue gloanțe în cap. Un minut fu pe cer un foc înspăimântător de artificii, creier, sânge și blană roșcată împrăștiată în toate părțile. Apoi toate cădură jos și Tartarin zări doi negri mari, furioși, cari alergau spre el cu ciomegile ridicate. Erau cei doi negri din Milianah!

O, miserie! Erâ leul îmblânzit, șermanul leu orb din mănăstirea lui Mahomet, pe care gloanțele tarasconezului îl lungiseră la pământ.

De astă dată, pe Mahomet! Tartarin scăpă din mare pericol. Beți de furie fanatică, cei doi negri cerșetori l-ar fi făcut fărime, dacă Dumneșul creștinilor n'ar fi trimis în ajutorul lui un ânger liberator, pe pândurul comunei Orleansville, care sosiâ pe o potecă cu sabia sub subțioară.

Vederea chipului municipal liniștit năpresnic furia negrilor. Liniștit și măreț, omul autorității încheiâ un proces verbal, puse să încarce pe cămila ceea ce rămăsese din leu, porunci reclamanților și păritului să-l urmeze și se îndreptă spre Orleansville, unde totul fu depus la grefă.

Fu o procedură lungă și grozavă!

După Algeria triburilor, pe care o străbătuse, Tartarin din Tarascon cunoscui acuma o altă Algeria, nu mai puțin caraghioasă și mare, Algeria orașelor, a proceselor și a advocațiilor. Cunoscui judecată crucișe gheșeftărească prin cafenele, țigănia oamenilor de losge, dearele cari miroesă a absint, cravatele albe tropite de bătură. Cunoscui portăreii, advocații, agenții de afaceri, toate locustele astea ale hârtielor timbrate, flămâni și slabi, cari mânâncă colonistului până și cărâmbii cismelor și-l lasă gol ca pe un cocean de porumb.

Înainte de toate trebuia să șcie dacă leul a fost omorât pe pământul civil sau pe cel militar. În cazul dintăi afacerea privia pe tribunalul de comerț; în cazul al doilea Tartarin apărea înaintea consiliului de răsboi. Și la vorba de consiliul de răsboi, impresiabilul tarasconez se și vedea împușcat la piciorul unui meterez sau putredend în fundul unei gropi.

Mai grozav e că hotarul celor doue pământuri e foarte vag în Algeria. După o lună de alergături, de stațiuni la soare în curțile biurourilor arabe, se stabili că: dacă pe de o parte leul fusese omorât pe pământul militar, pe de altă parte Tartarin, pe când împușcat, se află pe pământul civil; afacerea se judecă deci de tribunalul civil și eroul nostru scăpă plătind 2500 de franci despăgubiri, afară de cheltuelile de judecată.

Cum să plătească el toate astea? Cei câțiva piaș-

tri scăpați de prădarea prințului se duseră de mult pe hârtii timbrate și absintul judecătoresc.

Nenorocitul omoritor de lei ajunsese să-și vândă lada cu arme cu bucată, carabină după carabină. Vându pumnalele, erișurile malieze, măciucile... Un băcan cumpără conservele alimentare, un spițer ceea ce remase din plasture; cismele se duseră și ele urmate de cortul perfecționat, la un negustor de antichități, care le arată ca curiosități din Cochinchina. După ce plăti tot, îi remase lui Tartarin numai pielea leului și cămila, pielea o împachetă cu ingrigire și o expedie spre Tarascon la adresa bravului comandant Bravida. (Vom vedea numai decât ce se întâmplă din pricina acestei frumoase piei) Cât pentru cămila, socotie să se slugească de ea spre a se înapoia în Algeria, nu călărindu-o, dar vândându-o pentru a plăti diligența; acesta e cel mai bun mijloc de călătorit cu cămila. Din nenorocire animalul erâ grei de vândut și nimeni nu dădu un liard pentru el.

Cu toate astea, Tartarin voia cu ori ce chip să ajungă în Algeria. Se grăbiâ să vadă ilicul albastru al Baiei, căruța sa, fântănele, și să se odihnească pe trifoirile albe ale micii lui mănăstiri, așteptând bani din Franța. Astfel eroul nostru nu mai stete la îndoială și mahnit, dar nici de cum abătut, întreprinse drumul pe jos fără bani, mergend în fiecare și câte puțin.

Nici în împregiurarea asta cămila nu-l părăsi. Acest animal ciudat căpătase pentru stăpânul seii dragoste neînțeleasă. Vêdendu-l plecând din Orleansville, începui să meargă cu sfinețenie în urma lui, potrivit pasul după pasul lui Tartarin și nepărăsindu-l un minut.

În primul moment, Tartarin găsi asta foarte mișcător; credința și devotamentul acesta la toate încercările îi merse la inimă. Mai cu seamă că animalul nu-l supără și mânâcă mai nimic. Dar după câteva zile tarasconezul se plictisi a avea mereu după el pe acest tovarăș melancolic, care îi amintie toate pățaniile lui. Apoi i se acri cu el; îl urâ pentru aerul lui trist, pentru cocoacășă, pentru apucăturile lui de gâscă cu frâu. Ce mai vorbă, căpătase frică de cămila și căută să se scape de ea. Dar animalul se ținea bine. Tartarin încercă s'o peardă; cămila-l regăsiâ; încercă să fugă, cămila fugie mai repede; îi strigă „du-te!“ aruncând cu pietre, cămila se opriâ și-l privia cu un aer trist, apoi după un moment se pornie la drum ca să-l ajungă. Tartarin trebui deci să se supue sorții.

Înse când după opt zile întregi de drum, tarasconezul prăfuit și rupt de oboseală veldu de departe sclipind în verdeață întăiele terase albe din Algeria, când se veldu la porțile orașului pe zgomotoasa strada Musfafa, între zuavi, biscriși și mahoneze, toți mișunând în giurul lui și privindu-l cum trecea cu cămila, pierdu răbdarea, „nu, nu!“ dișe el, „asta nu e cu puțință, nu pot intrâ în Algeria cu un astfel de animal!“ și profitând de o învălmășală de trăsuri, făcu un ocol spre câmp și se aruncă într'un șanț. După un minut veldu deasupra capului lui pe șosea cămila care alergă cu pași mari întindend gâtul cu un aer ingrijorat.

Atunci scăpat de o povează grea, eroul eși din ascundetoare și intrâ în oraș pe o cărare lăturalnică care ducea la căsuța lui.

(Va urmâ.)

SALON.

„Din tainele vieții“.

— Nuvele și schițe de *Margareta Moldovan*. Sibiiu. Tipografia, societate pe acțiuni. 1899. —

Scepticismul nostru, al celor ce nu credem în „legenda unei mișcări literare la noi“, pare a fi pus de nouă la probă.

Volumul de curând apărut al dnei Moldovan, atât de elegant ca execuțiune tehnică, e o lectură plăcută — distractivă, încât nu-l depui până nu-l isprăvești de cetit.

Pe o întindere de 160 pagini conține 29 de schițe și nuvele (6 inedite) în o românească bună, în cari autoarea își desfășură ideile când sub forma ironisării, când mai calm, până devine pe alocurea chiar sentimental.

Sunt schițe luate din mediul social al nostru, începând de la Lelea Nastasie și badea Gligor, până sus la doamna Zoe Dimitrescu, care la sfârșitul actului al doilea se razimă tacticos de marginea logei și cu aer de superioritate își aruncă privirile peste public.

Numele autoarei e destul de bine cunoscut, de aceea me simt dispensat de o analiză mai amănunțită a volumului. Me voi restringe deci la câteva bucăți numai, fără de a avea pretenția, că am ales pe cele mai bune.

Începem cu „Decisa“. Situația psihologică e schițată cu multă finețe. Iubirea de mamă luptă cu amorul pentru un străin. Acesta biruește pentru moment și Irina „decide“ a-și părăsi copilășul: „Vin cu tine, Ermil“. Noaptea târziu Irina se pregătea în taină de plecare. Băiatul dormea îndestulit în pătușor, zimbând prin vis. Deodată zărește licărirea lampelor de la trăsura. Irina își pune iute pălăria cu vâul des, își ia geamantanul și merge încă odată la patul băiatului să-l sărute și...

„Trecuse de mult miezul nopții și Irina sta mereu ingenunchiată la patul băiatului, îi sărută plângând fericită mânuțele și bucele“.

Ce înduioșătoare e această scenă a triumfului iubirei de mamă. Și peste tot iubirea de mamă este partea de forță a volumului, atât de gingașă și de profundă.

Răsfoesc mai departe și la „Neica Mihai“ me opresc și rîd. E atât de bine prins acest tip de cavalier bătrân și vanitos, care duce de obicei veștile cele mai noue pe la cucoane, parfumat, de își bate la nas cale de o poștă — încât aș sta să jur că l-am întîlnit și eu, de și nu-mi aduc aminte cu siguranță, unde.

Me opresc iarăș la „Ana“. O copilă drăguță de 15 ani, crescută la o mătușă bătrână, Trina, care vrea să o mărite după Todorescu cel avut, dar bătrân. Ana se împotrivesce, căci are alt ideal, pe Emil cel sărac, dar frumos și tânăr. Sunt pline de haz scenele, în cari Ana se încapăținează de a nu se îmbrăcă după gustul lui Todorescu, pe care îl numește „strigoiu ăla de bătrân“, și de a muri mai bine, decât să devie nevasta

lui. „Cu toate aceste voi învinge — își dice — facă mătușica ce va vrea... decât să nu me mărite după Emil, mai bine remăi fată bătrână... ba nu... mai bine călugăriță... nici aceea... în fine me voi face eu ceva, dar nevasta strigoifului nici odată“...

Și bietul Todorescu înseadar îi face cadouri, înseadar își oferă trăsura să o ducă la bal cu mătușă Trina, înseadar pregătise în presara balului un buchet teribil pentru Ana. Înseadar — dragoste cu sila nu se poate! Intențiile serioase ale mătușei Trina falimentază și ele, când cei doi tineri recurg la șiretlic, amenințând-o că plănuesc să fugă. Biata mătușă, se învoește la toate, numai să nu facă scandal, dar o face numai sub presiunea temerei. Când înse celor doi tineri îi sărută mâinile între lacrimi, ea uită toate iluziile, ce și le formase de bogăția lui Todorescu și o podidește plânsul: „Doi sărântoci flusturați, îndrăgostiți — ăse ea înduioșată — de cari trebuie să grigesc, căci altfel se prăpădesc. O tinerețe! tinerețe! Lacrimile îi brăzdau fața vestejită de toamna vieții și ea nu le mai opriă acum. Le lăsă curs liber în dragă voce“. În tot decursul schiței, mătușă Trina își lasă o impresie ridiculă, cu planurile ei de a-și mărita nepoata după un om bogat. Dar sfârșitul e nespuse de înduioșător. Biata Trina, pe care nu o iubise nimenea în lume, își aduse aminte de timpul când și ea eră tineră și avea visuri de iubire. Și la gândul acesta se înduioșează, iartă totul Anei și plângând o binecuvintează.

O tinerețe! tinerețe!

Răsfoesc încă două foii și me opresc la „Duiosie“. Lelea Nastasie și badea Gligor își pregătesc cei doi copii să-i ducă la școli în străini. Cătă gingașie în descriere! Par' că ved pe biata lelea Nastasie cum le așață câte ceva în ladă și cum le dice: „Haidați dragii mamei încoace, să ve spun unde ce v'am aședat, acolo voi trebuie să ve povățuiți, că mama nu-i cu voi“. Și pe urmă, când s'au aședat toate în căruța, lelea Nastasie începe a plânge în butul mângăierilor lui badea Simion: „... da veți că eu numai pe ei îi am și... ei să me lase. Grigiți-ve dragii mamii, nu ve certai... fiți voi buni, puți mamii, și învțăți, să nu ve bată învțătorul“. Și au trecut anii, copiii s'au făcut domni mari și înțelepți, autorul ne presintă scena, când badea Gligor îi petrece cu căruța la oraș unde se despărtesc. Reintors acasă, badea Gligor și lelea Nastasie sunt cuprinși de o duiosie emoționătoare. „S'o arță focul de domnia asta — dice badea Gligor ștergându-și fruntea — să-ți lași tu satul, casă, masă, părinți, să-ți lași tu toate, să te ieși răsleși prin lume“.

Cina a ramas neatinsă. Bătrânii ședeau „respectând sfințenia tăcerii“, cu inima îndurerată de gândul despărțirii. Nu înțelegeau ei, că durerea lor e o urmare firească, că puți sboară din cuib îndată ce le cresc aripă...

Întorc mai multe foii de-odată și ajung la „Iubire“. Sentimentul iubirei e aprofundat aici cu multă pricepere. Autoarea ar fi putut să-i dea titlul „Slăbiciune“, căci iubirea lui Savu nu cunoaște margini, nici ambițiune. Său doară conceptele „iubire“ și „slăbiciune“ sunt sinonime? Slavici cel puțin, ar respunde afirmativ.

Să nu-mi uit înse vorba, și să nu me prea extind. De încheiere, ba nu... „Ilusi“ e așa de bine reușită, încât nu pot să nu o amintesc măcar „în fuga condeiului“. Fără a-i schița conținutul, amintesc numai, că tipul doamnei Zoe Dimitrescu celei guralive și pretențioase, care ține noaptea lecții bietului bărbat somnoros, e atât de perfect, încât fără teamă de exa-

gerare îl pun alături cu admirabilele „predicii“ ale „doamnei Kandel“.

Astfel prezentându-se volumul dnei Moldovan, apariția lui n'are decât să fie cu drag salutată din partea celor ce se interesează de mișcarea literară.

În chaosul necasurilor ce zilnic se descarcă asupra capetelor noastre, în lupta desnădăjduită pentru afirmarea existenței noastre etnice, apariția unei cărți beletristice ne face bine, și, pentru moment, ne ridică din cercul strîmt, în care ne sbatem, spre lumea senină a artei și a gândirei . . .

ALEXANDRU CIURA.

Mitropolitul-primat al României.

— La portretul de pe pagina de frunte. —

Ne-am ocupat adese ori în coloanele acestei reviste de capii noștri bisericești. De asta-dată trecem granița și presintăm portretul actualului mitropolit-primat al României.

În. Pr. Ssa Iosif Gheorghian s'a născut în Botoșani, la 1829. A studiat la Iași și la Paris. Întors în țară, a fost numit profesor la seminarul teologic de la mănăstirea Neamțu, mai apoi episcop la Huși, unde a stat 20 de ani; de acolo s'a ales episcop al Dunărei-de-jos cu reședința în Galați și în urmă mitropolit al Ungro-Vlahiei și primat al României, cu reședința în București.

Șapte ani a funcționat în calitate de aceasta, fiind pururea un model de bunătate și de dreptate, escelând prin zelul său de muncă și energie, precum și prin învătătura ce ș-a agonisit în anii studiilor. Din timpul acesta datează și activitatea sa literară-bisericească. Boala înse l-a silit să demisioneze și la 1893 s'a retras la mănăstirea Căldărușani.

Următorul său, Ghenadie, în urma cunoscutei crize bisericești din România, dimisionând și densus, Iosif Gheorghian a fost ales din nou mitropolit-primat și de atunci (1897) stă iarăș în capul bisericei române.

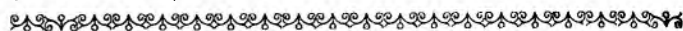

LITERATURĂ.

Biblioteca populară. Ceea ce trebuia să se facă de mult, ceea ce se aștepta din toate părțile, în sfârșit are să se realizeze. Cetim în „Telegraful Român“ că în ședința din joia trecută (4 mai n.) a comitetului Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, s'a decis ca Asociațiunea să editeze o serie de publicațiuni populare, cu tendință moralizatoare, o nouă „Bibliotecă de popularizare“. Asociațiunea își va scoate numai speșele de tipar și așa va pute da un exemplar (4 coale în cvart mic) cu 10 cruceri. Va publica concurs pentru lucrări, remunerând pe autori cu câte 15 fl. de coală tipărită. Felicităm din toată inima acest pas de mult dorit și urăm succesul cel mai strălucit.

Corsetul. Dl dr. Gerota a scos de curând în broșură, sub titlul acesta, conferințele sale ținute la Ate-neul din București. Lucrarea este împărțită în mai multe capitole privitoare la urmările purtării corsetului, anume la estetica corpului, circulația sângelui, transpirația, organele abdominale, mușchii etc. Broșura este ilustrată cu reproduceri fotografice foarte demon-

strative. Primul efect al corsetului e respirația împede-cată, căci corpul fiind strins în corset, cutia osoasă în care se află plămâni, nu se poate dilată decât în sus; prin urmare volumul aerului aspirat este mult mai mic, decât ar trebui să fie; rezultatul este anemie, în-grășare, amețală, leșinuri etc. Inima este deplasată; de aci palpitații. Venele și arterele sunt comprimate, de aci circulație neregulată. Stomacul este comprimat, de aceea femeia strinsă în corset nu poate mânca destul. Rinichiul de asemenea nu funcționează bine, se poate produce boala rinichiului mobil, piatră. O altă serie de inconveniente ale purtării corsetului este reaua trans-pirație; din aceasta pricină, sudoarea rămâne în corp și-l otrăvește, pelea se pătează, se vestejește.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Direcțiunea generală a Teatrului Național aduce la cunoștința pă-rinților cari doresc să-și înscrie fetele în școala de balet, cum și celor cari vor să se înroleze în corul operei, pentru stagiunea viitoare, să se prezinte cu cer-ri în scris la direcțiune până la 9/21 mai viitor inclu-siv. Fetele pentru balet vor trebui să aibă vârsta de 9 ani cel puțin și de 16 cel mult. Asemenea sunt in-vitați cei cari au voce și cunoștințe musicale și doresc să fie angajați la operă ca soliști, atât bărbați cât și femeii, să se prezinte la direcțiune spre a fi examinați. Cei cari doresc să participe în orchestră, își vor face de asemenea cererile în scris până la data indicată.

Concert și reprezentație teatrală în Arad. Me-seriașii români din Arad au dat în duminica Tomei un concert și o reprezentație teatrală în sala cea mare a otelului „Crucea-Albă“, sub conducerea învățătorilor Nicolae Ștefu și Iosif Moldovan. Corul a cântat doue compoziții; una de Iacob Mureșianu (Rëndunica) și alta de C. Porumbescu (Fragment din Dumbrava roșie.) Apoi s'a jucat „Piatra din casă“ comedie într'un act de V. Alexandri.

Reprezentație teatrală în Sătmăr. Tinerimea română din comuna Madaras, de lângă orașul Sătmăr, a arangiat la 1 mai n. o petrecere populară, sub conducerea învățătorului Ioan Ciulean. Petrecerea s'a început cu represintarea piesei „Mița cu clopot“ comedie într'un act de Iosif Vulcan, jucată de tinerimea din popor. Ne bucurăm că și din părțile sătmărene putem să anunțăm astfel de mișcări culturale.

Reprezentație teatrală în Lipova. A doua zi de Pașci, școlarii de la școala gr. or. română din Lipova au dat o reprezentație teatrală în sala cea mare de la bereria Brann, jucând piesa: „Patimele, Moarrea și Învierea lui Christos“, dramă în 5 acte.

Producțiune teatrală în Brașov. Societatea so-dalilor români „Lumina“ din Brașov a dat a doua zi de Pașci un concert, cu cântări și declamațiuni, sub conducerea profesorului T. Popoviciu. Apoi s'au jucat piesele: „Norocu 'n casă“ comedie într'un act de Bb și „Pălăria ciasornicarului“ comedie într'un act de A. G. N. După teatru a urmat dans.

Producțiune teatrală în Blaș. Reuniunea pom-pierilor voluntari din Blaș a arangiat în 6 mai n. reprezentație teatrală, jucând piesele: „Piatra din cassă“ comedie într'un act de V. Alexandri și „Hartă rezeșul“ comedie într'un act tot de Alexandri.

Reprezentație teatrală în Grădiște. La 2/14 mai se va da la Grădiște o reprezentație teatrală,

anume se va jucă comedia poporală „Sărăcie lucie“ de Iosif Vulcan. În piesă vor avea roluri dsoarele L. P. Bociat, R. S. Tarina, V. Ciachi și dnii A. P. Bociat, L. Vârvoniu, S. P. Barbescu, G. Popescu, N. Trimbioniu, I. Alboniu, G. Albuiescu, S. Iari, C. Corni.

MUSICĂ

Serata Societății Petru Maior a tinereții române din Budapesta, la 4 mai n., a reușit esecelent. În deosebire multă au fost aplaudate dsoarele: Ecaterina Mezei, Virginia Gall, Valeria Pop și Clotilda Olteanu, cari au dat concertului un nivel mai înalt. După concert, a urmat un dans vesel, care a ținut până dimineata.

Liturgia Sfântului Ioan Chrisostom. Dl. Nicolae Ștefu, învețator, înștiințează că a lucrat din nou liturgia Sfântului Ioan Chrisostom, pentru cor mixt pe patru voci și că a și tipărit-o. Liturgia conține toate răspunsurile liturgice, Mărire — binecuvintează, Și-acum — Unule născut, Pentru rugăciunile (2 forme), Veniți — Mântuiește-ne, Căli în Christos, Christos a înviat, Învierea ta Chistoase, mai multe priceșe, Irmoase și cântări naționale; și e întocmită astfel, ca să se poată cânta și numai pe 2 voci: sopran și alt; sau pe trei voci de copii (ori fete) având a 3-a voce să cânte notele basului, căci nu sunt scrise tare jos; — ori pe 3 voci: sopran-alt cu tenor ori bas. Va să dică liturgia e astfel lucrată, ca să se poată cânta cu câte voci sunt la îndemână.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Fundațiunea Al. Filip. Am spus că mult regretatul fruntaș al Românilor din Munții Apuseni a testat pentru scopuri filantropice-culturale de ce mii de florini. Aflăm acum, că administrarea acestei fundațiuni este încredințată consistorului din Blaș, care va avea să întrebuițeze interesele pentru ajutorarea studenților români săraci.

Mitropolitul Bucovinei în Viena. Am scris și noi, că mitropolitul Arcadie Ciuperovici al Bucovinei, vădând resvrătirea opiniei publice române, s'a refugiat din Cernăuți la Viena, unde a petrecut Paștile. Pentru ziua de Paști a voit să dea o masă, la care a fost invitată toată tinerimea română universitară; înse, precum scrie „Patria“ din Cernăuți, toți tinerii români au refuzat invitarea.

Societatea Petru Maior. Președinte al societății, în locul dlui Marcu Jantea, care ș-a dat dimisiunea, a fost ales dl Nicolae Sulică, în ședința extraordinară ținută la 2 mai n.

C E N O U.

Hymen. Dl. dr. Laxar Ghebeș, avocat în Pecica și dsoara Marioara Morariu se vor cunună la 21 mai n. în Nădlac. — **Dl. Constantin Leuca,** absolvent de teologie din diecesa Aradului și dsoara Evronia Irimie se vor cunună la 2/14 mai în Mesteacăn. — **Dl. Aurel Stoica** din Cianul-mare și dsoara Silvia Moldovan din Blaș, s'au fidanțat.

Fundațiunea Ioan Oltean. Se știe că Ioan Oltean, mort ca inginer în Galași (România) la 1890,

originar din Cojocna, a lăsat Asociațiunii 90.000 lei. Testamentul înse a fost atacat cu proces; procesul a durat mult; acum s'a sfârșit. Sentința ultimă cu valoare de drept și favorabilă Asociațiunii, s'a adus la cunoștința comitetului în ședința de joi (4 mai). Asociațiunea, scrie „Telegraful Român“, are acum a îngriji numai de executarea dispozițiilor testamentare, între cari e și aceea, că 10% din venitul curat al fundațiunii se dau în părți egale școalelor românești gr. or. și gr. cat. din comuna natală a testatorului. Cu timpul aceste norocoase școale vor ajunge a pute fi întreținute cu totul din acest fond.

† **Doctorul George Asaky,** o celebritate medicală română, a încetat din viața în săptămâna trecută la București. Regretatul s'a născut în anul 1855 la Iași și a fost nepotul nemuritorului George Asaky, unul din cei mai însemnați luptători ai renașterii naționale. Făcându-și studiile în Franța, a intrat în serviciu acolo; invitat în țară, printr'o lege specială a fost numit profesor de clinică hirurgică la universitatea din București. Înse boala l-a silit a se întoarce de nou în Franța în 1892 și numai peste cinci ani s'a rentors, fiind numit medic primar al secției hirurgicale la spitalul Filantropia, profesor de clinica gynecologică la universitate, precum și directorul institutului gynecologic. Acest institut fusese creat în adins pentru distinsul hirurg. Moartea lui lasă un mare gol în corpul medical român și în știința hirurgică.

A mai murit: Giovanelli L. Frollo, profesor de istorie și literatură modernă la universitatea din București; Frollo de origine italiană, s'a împământenit în România și a fost numit profesor la 1878; el a publicat mai multe opere didactice și a fost unul din profesorii cei mai apreciați.

DIN LUME.

Căsătoria lui Vanderbilt. Căsătoria de care tot New-Yorkul se întreține de mult timp — aceea a dlui Vanderbilt, fiul miliardarului american, cu dsoara Virginia Fair — a fost celebrată deunăzi în Fifth Avenue, din New-York, în palatul dnei Debrichs, sora miresei. Publicul enorm care se îngrămădise în giurul acestei case, și pe care poliția abia îl putea menține în ordine, a fost desilusionat. Nomenclatura cadourilor în valoare de 7—8 milioane de franci oferți dreei Virginia Fair de bogații financiar, prietenii ai dlui Vanderbilt, făcuse pe public să spera a vedea un spectacol strălucitor, înse nu s'a putut zări nimic. Ceremonia — pur religioasă — a fost celebrată în interiorul palatului Oebrichs, în fața unui altar ridicat în seră și ornat de atâtea flori, încât cu bani dați pe ele s'ar fi putut clădi un palat. Pe scară și prin sala pe unde au trecut noii soți, s'au presărat pe jos 40.000 de trandafir. Mireasa avusese bunul gust de a nu se împodobi cu diademe, coloane, brățări, etc., ci și-a pus o simplă bijuterie de perle fine și rubine pe care logodnicul se i-o oferise. Dl Vanderbilt a primit ca dar de nuntă de la tatăl se u un portofoliu conținând valori pentru suma de 50 milioane franci. După banchetul nupțial, tinerii soți au plecat la Long-Island, unde dl Vanderbilt posedă un domeniu foarte frumos.

MERSUL TRENURILOR.

Valabil de la 1. mai 1899.

Cluj—Oradea-Mare—Budapesta.						Budapesta—Oradea-Mare—Cluj.							
		Accel.		Person.		Mixt.			Accel.		Person.		Mixt.
Cluj	pleacă	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapesta	pleacă	9 15	1 55	5 45	8 30	—
Jegenye	"	12 20	†6 11	7 59	7 16	—	Rákos	"	9 28	2 08	6 06	10 16	—
Huedin	"	12 52	6 40	8 37	7 55	—	Ujszász	"	10 55	3 32	8 40	11 31	—
Ciucea	"	—	7 09	9 19	8 37	3 30	Szolnok	"	11 19	3 56	9 27	2	—
Vad	"	—	7 47	9 50	9 32	5 26	P.-Ladány	"	12 55	5 28	11 53	2 12	5
Aleşd	"	1 34	†7 59	10 08	9 49	5 54	Bárand	"	—	—	12 07	2 27	5 17
Teleagd	"	†1 48	8 11	10 25	10 07	6 21	Sáp	"	—	†5 48	12 24	2 47	5 38
F.-Oşorheiü	"	2 01	—	10 42	10 27	6 49	Berettyó-Ujfalú	"	1 33	6 03	12 46	3	6 04
Velenţa	"	—	8 32	11 01	10 37	7 02	M.-Peterd	"	—	—	1 00	3 12	6 21
Oradea-Mare <small>sosţeşce</small>	"	2 25	8 38	11 10	10 44	7 12	M.-Keresztes	"	—	—	1 14	3 25	6 37
Oradea-Mare <small>pleacă</small>	"	2 30	8 43	11 17	11 04	2 22	Bors	"	—	—	1 28	3 32	6 56
Bihar-Püspöki	"	2 38	8 52	11 32	11 14	2 37	Bihar-Püspöki	"	—	—	1 36	3 42	7 08
Bors	"	—	—	11 42	11 22	2 48	Oradea-Mare <small>sosţeşce</small>	"	2 11	6 39	1 48	3 58	7 22
M.-Keresztes	"	—	—	11 50	11 37	3 15	Oradea-Mare <small>pleacă</small>	"	2 18	6 46	2 06	4 05	12 20
M.-Peterd	"	—	—	12 03	11 50	3 33	Velenţa	"	2 25	—	2 30	4 16	12 29
Berettyó-Ujfalú	"	—	9 22	12 15	12 05	4 11	F.-Oşorheiü	"	—	—	2 41	4 38	12 44
Sap	"	3 18	9 †8	12 29	12 25	4 45	Teleagd	"	2 50	7 15	3 03	4 56	1 15
Bárand	"	—	—	12 47	12 41	5 09	Aleşd	"	†3 04	†7 28	3 21	5 20	1 43
P.-Ladány	"	4 03	10 06	1 34	1 19	5 27	Vad	"	3 26	7 50	3 45	5 43	3 21
Szolnok	"	5 19	11 44	3 04	3 37	—	Ciucea	"	4 16	8 37	4 53	6 04	4 00
Ujszász	"	5 58	12 03	3 35	4 05	—	Huedin	"	4 52	9 08	5 32	6 31	4 59
Rakos	"	7 33	1 37	4 45	6 52	—	Jegenye	"	—	†9 33	†6 01	7 16	5 52
Budapesta <small>sosţeşce</small>	"	7 50	1 50	6 20	7 10	—	Cluj	<small>sosţeşce</small>	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04

Oradea-mare, — Beiş, — Vaşcou.				Vaşcou, — Beiş, — Oradea-Mare.							
		Person.		Mixt.			Person.		Mixt.		
Oradea-mare	pleacă	3	50	2	40	Vaşcou	pleacă	4	30	2	30
Felix	"	4	32	3	13	Lunca-Baiţa	"	†4	42	†2	43
Cordău	"	4	50	3	27	Sudrici	"	5	09	3	12
Drăgeşci	"	6	30	4	45	Beiş	"	5	37	3	52
Ceica	"	6	50	†5	00	Şoncoiuş	"	†5	58	†4	15
Sombaşag-Rogoz	"	7	46	5	47	B.-Ujlak	"	6	10	†4	27
Hollod	"	7	58	5	58	Borz	"	†6	19	†4	37
Ginta	"	8	12	6	11	Şoim	"	6	35	4	58
Şoim	"	8	38	6	36	Ginta	"	6	56	†5	19
Borz	"	†8	53	†6	50	Hollod	"	7	10	5	34
B.-Ujlak	"	9	05	7	01	Sombaşag-Rogoz	"	7	31	6	03
Şoncoiuş	"	†9	18	†7	13	Ceica	"	†8	07	6	49
Beiş	"	10	04	7	47	Drăgeşci	"	8	26	7	17
Sudrici	"	10	27	8	09	Cordău	"	9	27	†8	31
Lunca-Băiţa	"	10	58	†8	21	Felix	"	9	40	†8	45
Vaşcou	<small>sosţeşce</small>	11	12	8	40	Oradea-mare	<small>sosţeşce</small>	10	11	9	19

Oradea-Mare—Arad.					Arad—Oradea-Mare.										
		Person.					Person.								
Oradea-Mare	pleacă	10	20	4	25	7	30	Arad	pleacă	5	10	11	20	9	25
Ósi	"	10	30	4	36	7	44	Curtici	"	5	39	11	49	10	07
Less	"	10	48	4	56	8	06	Ciaba	"	6	40	12	54	11	50
Cefa	"	11	03	5	12	8	29	Giula	"	7	27	3	05	5	26
Salonta	"	11	26	5	37	9	08	Sarkad	"	7	47	3	27	5	56
Kötegyán	"	11	46	†5	57	9	37	Kötegyán	"	†7	56	3	39	6	09
Sarkad	"	11	57	6	09	9	51	Salonta	"	8	28	4	10	6	17
Giula	"	12	21	6	34	10	21	Cefa	"	8	42	4	34	7	47
Ciaba	"	2	23	7	17	4	32	Less	"	9	04	5	—	7	51
Curtici	"	3	28	8	20	5	38	Ósi	"	9	21	5	19	8	16
Arad	<small>sosţeşce</small>	3	55	8	47	6	05	Oradea-Mare	<small>sosţeşce</small>	9	32	5	30	8	31

Numerii cei groşi înseamnă timpul de la 6 ore seara până la 5 ore 59 de minute dimineaţa. — Numerii semnaţi cu † înseamnă staţiunile, unde trenurile numai condiţionat se opresc.